

Jakabfi-Kovács
Boglárka

Cavité

Rendszerszemléletű stratégiaépítés
városi harmadik helyek számára
a nemnövekedés jegyében

III O III III
2025

Jakabfi-Kovács Boglárka
Építőművészet DLA Doktori disszertáció

Cauté.

*Rendszerszemléletű stratégiaépítés városi harmadik helyek számára a
nemnövekedés jegyében*

Témavezetők:
Marián Balázs DLA
Szentpéteri Márton PhD, habil.

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem 2025

TÉZISEK

1.

A nemnövekedés urbanisztikája nem a főáramú várostervezés egy szélsőséges ága, hanem az ökológiai és civilizációs válságra adható egyetlen észszerű tervezői válasz.

A disszertáció a városi harmadik helyek vizsgálatán keresztül mutatja be, hogy a főáramú fenntarthatósági paradigmák kudarcot vallottak a válságok kezelésében, mivel nem nyújtanak tartós megoldást a válságok kezelésére, sőt: mélyítik a meglévő válságokat és – a gazdasági és társadalmi költségek externalizálása révén – újabb problémákat idéznek elő. Ennek oka, hogy nem a probléma gyökerét, a növekedést adresszálják.

2.

Rendszerszemlélet = nemnövekedés.

Az újkori rendszerszemlélet szakirodalma bebizonyította, hogy sem fizikai, sem gazdasági, sem társadalmi vonatkozásban nem lehetséges végtelen növekedés. A rendszerszemléletű megközelítés nemcsak a bujtatott növekedés felismerését segíti, de a rendszer működésének megváltoztatásához a nagy határfokú pontokon való beavatkozást javasolja.

3. A városi harmadik helyek nagy hatásfokú beavatkozási pontok.
Mivel nemcsak szűk környezetüket, de a városnegyedek (olykor az egész várost) meghatározzák, befolyásolják. Ez a befolyás vagy kimutatható mind társadalmi (térhasználók szokásai, dzsentifikáció), mind egyéni (emlékek, percepciók), mind ökológiai (elhanyagoltság, biodiverzitás, szennyezettség), mind gazdasági (befektetői potenciál, „értéknövelés”, kommodifikáció) vonatkozásokban.

4. Tekintettel arra, hogy a főáramú fenntarthatósági paradigmák magukba olvasztják és korrumpálják az ökológiai szemléletű tervezés elemeit, szükség van egy kimondottan a városi harmadik helyeket célzó stratégiára vagy iránytűre a rendszerszemléletű tervezői gyakorlat számára – még akkor is, ha a nemnövekedés szakirodalma ambivalens a sztenderdizált modellekkel kapcsolatban.

A globális válságok beláthatatlanul komplex, egymással interrelációban lévő problémahalmazok. Mivel e rendszerek teljes megértése elérhetetlen az ember számára, így a legnagyobb körültekintéssel kell eljárni. A disszertáció a *Cauté*, azaz az elővigyázatosság elvét – mint tervezői iránytűt – vezeti be, mely az idővel való nagyvonalú, bőkezű bánásmódra vonatkozik. Ez lehetővé teszi a helyzet minél átfogóbb megismerését, a rendszer elemeinek figyelembevételét és bevonását, a körültekintő beavatkozást, a nem kívánt hatások kiszűrését vagy kompenzációját és az utókövetést. Az iránytű nem lineáris utat mutat, hanem célt – amihez többféle úton is el lehet jutni